

**Elvyra Usačiovaitė**, Lietuvos kultūros tyrimų institutas

### **Lietuvių romėniškoji etnogenezė pagal Gintarą Beresnevičių**

XVI–XVII a. istoriniai rašytiniai šaltiniai pateikia ilgus legendinius pasakojimus apie į Lietuvą atsikrausčiusius romėnų patricijus, kurie sudarė pagrindą LDK didžiųjų kunigaikščių ir bajorų genealogijai (Lietuvos metraštinis – Bychov(e)co kronika, M. Strijkovskio „Kronika“, A. Vijūko-Kojelavičiaus „Lietuvos istorija“).

Gintaras Beresnevičius knygoje „Palemono mazgas. Palemono legendos periferinis turinys“ (2003) gilindamasis į ankstyvesnius XIII–XV a. rašytinius šaltinius randa duomenų ne tik apie lietuvių, bet ir kitų baltų (prūsų, jotvingių, žiemgalių) romėnišką kilmę. Atkreipia dėmesį į senųjų šaltinių autorių pasakojimo būdą, kaip jie tai nusako. Pavyzdžiui, Jonas Dlugošas kilmės iš romėnų nekvestionuoja, bet pagrindžia baltų kalbų ir papročių panašumą į lotynų kalbą ir romėnų papročius. Pažymi, kad atvykėliai būstus įsirengė apšviestose vietose, senuose raistuose ir pelkynuose. Beresnevičiaus manymu, apšviestos vietos gali reikšti dykras – buvusias teritorijas tarp genčių žemių, nes geros vietos galėjo būti užimtose čionykščių gyventojų. Jis kelia mintį, jog rašydami autoriai rėmėsi ankstesne gyva pasakojimo tradicija, kurią jie perdavė interpretuodami.

Ankstyvuosiuose rašytiniuose šaltiniuose G. Beresnevičius rado pažymėtą baltų kilmę ne vien iš romėnų, bet ir kitas versijas: J. Dlugošas prūsus sieja su Bitinija; Pilypas Kalimachas (XV a.) lietuvius – su Bosforu ir keltais, Baltramiejus Anglas (XIII a.) – su Galatija, iš kurios kildina žiemgalius.

Toliau knygoje G. Beresnevičius kaip tik analizuodamas Palemono legendą gilinasi į paminėtus etnonimus ir vietas, vėlyvuosiuose Antikos periodu. Būdamas religijotyryninkas pasitelkia mitologines lietuvių, keltų ir graikų paraleles, ieško istorinės medžiagos, remiasi archeologiniais radiniais. Atkreipia dėmesį, kad Bosforo istorijoje net keli karaliai turėjo *Palemono* vardą. Apie visa tai bus kalbama pranešime.

G. Beresnevičius kelia pradinę hipotezę, kad romėnų atvykimas į baltų kraštus galėjo sutapti su Tautų kraustymosi laikotarpiu. Kai įvairių tautų grupių keliavimas Europoje buvo įprastinis reiškinys. Jie galėjo atvykti į baltų kraštus, perimti kalbą ir čia įsikurti, jų ainiai apie atvykimą sekti pagrąžintus padavimus, juos vėliau, esant reikalui išplėtoti ir panaudoti ideologijos tikslams.